

Nukentėjusiųjų kelių eismo įvykiuose teisių chartija//Charter of Road Traffic Victims' Rights

I. Preambulė	<p>1. Ši chartija yra bendra Jungtinių Tautų Europos ekonomikos komisijos (UNECE) sekretoriato, Europos eismo teisės instituto (IETL) ir Biurų tarybos (CoB) iniciatyva.</p> <p>2. Nukentėjusiojo teisių apibrėžimas suponuoja gerą nukentėjusiojo ir subjekto, atsakingo už žalos atlyginimą nukentėjusiajam, bendradarbiavimą. Toks bendradarbiavimas priklauso nuo visų šalių geros valios ir bendradarbiavimo. Bet koks bet kurios šalies nesąžiningas ketinimas ir (arba) elgesys kelia pavojų geriems šalių santykiams.</p> <p>3. Tikimasi, kad šioje Chartijoje rekomenduojami principai bus taikomi vidaus (nacionaliniams) ir tarpvalstybiniais (tarptautiniams) kelių eismo įvykių atvejais. Šia Chartija, kuri, manoma, yra pirmoji tokio pobūdžio chartija, siekiama didinti informuotumą apie kelių eismo įvykiuose nukentėjusių asmenų teises ir pateikti bendrą savalaikio ir skaidraus žalų administravimo proceso sistemą.</p> <p>4. Chartijos tikslas nėra visiškai ar iš dalies tapti įstatymu. Ji neturi jokio poveikio nacionaliniams ar tarptautiniams teisės aktams. Chartija turėtų būti visų asmenų, dalyvaujančių kompensacijų nukentėjusiesiems kelių eismo įvykiuose mokėjimo procese, elgesio kodeksas. Dažnai ieškinys teisiniu požiūriu nagrinėjamas teisingai, tačiau vis dar gali kilti klausimų dėl kompensacijos nustatymo. To galima būtų išvengti, jei visos susijusios šalys elgtųsi tinkamai ir pagarbiai.</p>
II. Principai	<p>5. 1 principas. Per kelių eismo įvykį nukentėjęs asmuo yra bet kuris fizinis ar juridinis asmuo, patyręs turtinę ar neturtinę žalą ir (arba) kūno sužalojimą dėl motorinės transporto priemonės naudojimo eisme.</p> <p>6. Nukentėjusysis turėtų turėti teisę gauti kompensaciją tuo atveju, jei žalą ar sužalojimą sukėlė asmuo ar asmenys, pažeidę eismo taisykles, galiojusias eismo įvykio metu. Idealiu atveju teisė į kompensaciją taip pat turėtų apimti žalą, kuri atsirado ne dėl vairuotojo aplaidumo ar kaltės, o kuri atsirado tik dėl transporto priemonės naudojimo eisme.</p> <p>7. Nukentėjusysis gali prarasti teisę gauti visą kompensaciją arba jos dalį dėl savo kaltės arba aplaidumo.</p> <p>8. 2 principas. Nukentėjusysis turėtų turėti galimybę pateikti ieškinį ne tik kelių eismo taisykles pažeidusiam asmeniui, bet ir – jei tai susiję su motorinės transporto priemonės naudojimo rizika – jos valdytojui. Jei pagal įstatymą yra įsteigtas subjektas (toliau – kompensuojantis subjektas), galintis visiškai ar iš dalies atlyginti žalą, atsiradusią dėl motorinės transporto priemonės naudojimo kelių eisme, nukentėjusysis taip pat turėtų turėti galimybę pareikšti reikalavimą pagal taikytinų įstatymų sąlygas.</p> <p>9. 3 principas. Turėtų būti įstatymuose nustatytas maksimalus terminas, per kurį nukentėjusysis gali pateikti ieškinį ir su ieškiniu susijusius įrodymus.</p> <p>10. 4 principas. Nukentėjusiojo ieškinys turėtų būti nagrinėjamas iniciatyviai, stropiai ir pagarbiai. Per tinkamą terminą nukentėjusysis turėtų gauti informaciją apie jo ieškinio nagrinėjimo procesą, nurodant, kas nagrinės ieškinį.</p> <p>11. 5 principas. Su nukentėjusiuoju ir (arba) jo tinkamai paskirtu (-ais) atstovu (-ais) turėtų būti elgiamasi sąžiningai, oriai, pagarbiai ir empatiškai, tinkamai atsižvelgiant į padėtį, kurioje nukentėjusysis galėjo atsidurti po kelių eismo įvykio, kartu gerbiant kompensuojančiojo subjekto arba žalą sukėlusio asmens teises.</p> <p>12. Nukentėjusysis turėtų gauti motyvuotą atsakymą dėl jo ieškinio priėmimo arba dalinio ar visiško atmetimo.</p>

	<p>13. 6 principas. Nukentėjusysis turėtų turėti galimybę būti išklaustas ieškinio nagrinėjimo procese. Kompensuojantis subjektas turėtų per protingą terminą pateikti pagrįstą atsakymą dėl nukentėjusiojo ieškinio, paaiškindamas priežastis, dėl kurių ieškinys buvo iš dalies arba visiškai atmestas.</p> <p>14. 7 principas. Nukentėjusysis turėtų gauti iš kompensuojančio subjekto išankstinius ir (arba) tarpinius mokėjimus dėl žalos atlyginimo, jei atsakomybė yra nustatyta, tačiau kompensacijos dydis dar nėra visiškai apskaičiuotas. Idealiu atveju išankstiniais mokėjimais turėtų būti padengiama jau patirta žala ar sužalojimas, kurių nekompensuoja joks kitas subjektas.</p> <p>15. 8 principas. Nukentėjusiajam turėtų būti suteikta pakankamai laiko apmąstymams prieš priimant arba atmetant pasiūlymą dėl žalos suregulavimo, per kurį nukentėjusysis, prieš priimdamas sprendimą, galėtų kreiptis nepriklausomos profesionalios konsultacijos.</p> <p>16. Nukentėjusiojo teisės neturėtų būti pažeidžiamos dėl akivaizdžiai neteisingos ar nepakankamos kompensacijos. Jeigu nukentėjusiajam turi būti mokama kompensacija, ji turėtų būti sumokama laiku ir visa suma, laikantis taikytinų įstatymų.</p> <p>17. 9 principas. Nukentėjusiojo teisei į kompensaciją neturėtų daryti poveikio vairuotojo, transporto priemonės valdytojo ar bet kurio kito žalą sukėlusio asmens ir jų draudiko sutarties sąlygos, dėl kurių gali sumažėti pastarojo išipareigojimais apdraustajam.</p> <p>18. 10 principas. Nukentėjusysis turėtų turėti tinkamą galimybę kreiptis į teismą ar bet kurį kitą neutralų subjektą, kad pagal taikytinus įstatymus būtų atliktas nepriklausomas jo teisių vertinimas.</p>
	<p>Pirmiau minėtuose principuose aprašytos nukentėjusiųjų teisės suponuoja, kad nukentėjusysis elgiasi sąžiningai, neturėdamas jokių sukčiavimo ketinimų. Principai negali būti taikomi tuo atveju, kai galima nustatyti, kad nukentėjusysis veikė nesąžiningai. Kiek tai įmanoma (ir atsižvelgiant į nukentėjusiojo sužalojimus), nagrinėjant ieškinius nukentėjusysis turėtų bendradarbiauti ir elgtis protingai.</p>
<p>III. Epilogas</p>	<p>19. Jau keletą dešimtmečių Jungtinės Tautos stengiasi sumažinti eismo įvykių skaičių visame pasaulyje. Tačiau nepaisant prevencinių kelių eismo saugumo priemonių, nepavyksta kasmet visame pasaulyje išvengti daugiau kaip milijono eismo įvykių.</p> <p>20. UNECE sekretoriatas, IETL ir CoB nori pagerinti nukentėjusiųjų arba, nukentėjusiųjų mirties atveju, jų šeimos narių padėtį po eismo įvykio, sumažinant žalą ir skausmą, todėl siūlo taikyti šioje Chartijoje nustatytus dešimt principų, susijusių su nukentėjusiųjų kelių eismo įvykiuose teisėmis.</p> <p>21. Principai nėra išsamus elgesio kodeksas, o veikiausiai raginimas po eismo įvykio suteikti kuo geresnę pagalbą nukentėjusiems kelių eismo įvykiuose ir greitai bei sąžiningai suteikti nukentėjusiems (arba jų mirties atveju – jų paveldėtojams) tai, ko jie nusipelno: tinkamai ir pagarbiai bendrauti susitikimuose ir bendrai dalyvauti derybose dėl kompensacijos. Šiuo požiūriu turėtų būti siekiama teisingos ir visais atžvilgiais tinkamos kompensacijos, kad būtų suteikta paguoda dėl skriaudos, kurią patyrė nukentėjusysis arba jo paveldėtojai.</p>